

11.3.2021

Kyseessä on Helsingin kaupungin vanhusneuvoston hyväksymän asiakirjan allekirjoittamaton sähköinen versio.

VANHUSNEUVOSTON KANNANOTTO HELSINGIN KAUPUNGIN PALVELUIDEN TASA-ARVON JA YHDENVERTAISUUDEN NYKYTILASTA JA EDISTÄMISTARPEISTA

Vanhusneuvosto haluaa edistää yhdenvertaisuutta eläkeikäisten helsinkiläisten näkökulmasta. Kaupungissamme on n. 115 000 yli 65-vuotiasta, osa heistä toki vielä työelämässä. Ikä tai eläkeläisyys eivät tee heistä yhdenmukaista joukkoa. Erilaiset taustat, elämäntilanteet, mielipiteet, tarve- ym. erot jatkuvat ja jopa korostuvat iän myötä. Eläkeläisiin kuuluu vähintään kahta eri sukupolvea (esim. 65, 85 ja 105 v). Monilla eläkeläisillä on vanhempia elossa ja monilla taas eläkeikäisiä lapsia.

Kaupungin palvelujen tärkeys eläkeikäisille helsinkiläisille

Eläkeikäisten helsinkiläisten kannalta monet kaupungin palvelut ovat tärkeitä. Kaupunkiympäristössä korostuvat erityisesti asuminen, katujen ja reittien kunnossapito, esteettömyys, puistot ja luonto. Valtaosa eläkeikäisistä on terveysasemien asiakkaita. Kaupungin liikunta- ja kulttuuripalvelujen tärkeyttä lisää se, että eläkeläisillä on usein runsaasti vapaa-aikaa ja toisaalta matalampi tulotaso kuin työkäisillä. Palvelukeskusten kautta saadaan monenlaisia palveluja ja tarpeellista tietoa.

Ikääntyessään moni tarvitsee apuväline-, kuljetus-, omaishoidon tuen ja kotihoidon palveluja. Varsinaisia ikääntyneiden palveluja (päivätoiminta, lyhytaikaishoito, palveluasuminen) useimmat tarvitsevat vasta elämän loppuvuosina. Mutta silloin niiden hyvä laatu, kohtuullinen hinta ja helppo saaminen ovatkin ensiarvoisen tärkeitä.

Digitalisaatio syrjäyttää

Läheskään kaikki eivät pysty sähköiseen asiointiin, vaikka digituki olisi kuinka hyvää. Sähköisten palvelujen käyttö edellyttää laitteiden omistamista ja osaamista. Sitä läheskään kaikilla ei ole.

Palvelujen digitalisointi työntää ihmisiä turvautumaan auttajiin. Esimerkiksi koronarokotuksen ajanvaraus, jossa ihmiset on ohjattu ja osin pakotettu verkkopalveluihin. Kuinka moni ikäihminen on joutunut antamaan pankkitunnuksensa toiselle henkilölle, joka on tehnyt varauksen hänen puolestaan?

Tarve fyysisiin asiointipisteisiin

Digitalisaatio on lisännyt perinteisten, fyysisten palvelupisteiden merkitystä. Onko niitä ylipäänsä, ovatko ne lähellä vai kaukana? Mistä löytyy tieto ja miten niihin pääsee?

Kun korona-aikana fyysinen asiointikin on estynyt, jäljelle on jäänyt puhelinpalvelu. Kaupungin Seniori-info on ollut erityisen tärkeä palvelu, jonka resursseja tulisi lisätä ja aukioloaikoja laajentaa. Palvelusta on tullut hyvää palautetta.

Eläkeläisköyhyys/taloudellinen esteettömyys

Viime aikoina on esitetty väitteitä, että eläkeläisköyhyys olisi taakse jäänyttä elämää. Tämä ei valitettavasti pidä paikkaansa, koska:

1) Eläkeläisten väliset tulo- ja varallisuuserot ovat suuret. Täällä asuu paljon hyvin toimeen tulevia eläkeläisiä, mutta myös paljon pienituloisia. Keskiarvot antavat tilanteesta harhaanjohtavan kuvan.

2) Asumiskustannukset ovat Helsingissä korkeammat kuin muualla Suomessa, mutta eläkkeissä ei ole mitään Helsinki-lisää.

Esteettömyydestä puhutaan paljon, mutta usein tällöin ajatellaan vain fyysistä esteettömyyttä. Henkiset, sosiaaliset, kielelliset ja taloudelliset esteet voivat yhtä lailla estää tiedon saannin, osallistumisen ja palvelujen käytön. Taloudelliset esteet rajoittavat hyvin monien eläkeikäisten elämää. Kaupungin palvelujen pitäisi olla sellaisia, että kaikilla on niihin varaa.

Palvelujen saatavuus eri kielillä

Ruotsinkielisten oikeus omaan äidinkieleen ei aina toteudu kaupungin palveluissa. Eläkeikäisiä ruotsinkielisiä on n. 8 300. Ikääntymisen myötä palvelutarve usein kasvaa ja samalla oman äidinkielen merkitys kasvaa.

Muissa kieliryhmissä on kasvava määrä vieraskielisiä. Heillä voi olla erityisiä vaikeuksia löytää tietoa ja palveluja, koska usein he eivät osaa myöskään englantia. Kaupungin on tärkeää kehittää tiedottamista ja palveluja helpolla ja ymmärrettävällä suomen kielellä. Tämä palvelee myös suomenkielisiä.

Sukupuolten tasa-arvonäkökulma ja vähemmistöt

Viittaamme kirjaan "Näkymättömät naiset", jossa osoitetaan, että monet palvelut on suunniteltu paremmin miehille kuin naisille sopiviksi. Kaupungin palveluja tulee tarkastella tältäkin kannalta. Iäkkäistä valtaosa on naisia. Monet heistä ovat myös pienituloisia, mikä lisää riippuvuutta yhteiskunnan palveluista.

Toisaalta joissakin palveluissa asioiminen voi olla vaikeampaa miehille, koska valtaosa sekä asiakkaista että työntekijöistä on naisia.

Sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin kuuluvia on Helsingissä keskimäärin enemmän kuin muualla Suomessa, koska suuriin kaupunkeihin hakeudutaan vapaamman ilmapiirin takia. Erityistarpeet eivät poistu ikääntymisen myötä.

Sukupuolten tasa-arvonäkökulma ja vähemmistöt

Viittaamme kirjaan Näkymättömät naiset, jossa esitetään, että monet palvelut on suunniteltu paremmin miehille kuin naisille sopiviksi. Kaupungin palveluja tulee tar-

kastella myös tältä kannalta. Iäkkäistä valtaosa on naisia. Monet heistä on pienituloisia, mikä lisää riippuvuutta nimenomaan kaupungin palveluista. Toisaalta joissakin palveluissa asioiminen voi olla vaikeampaa miehille, koska valtaosa sekä asiakkaista että työntekijöistä on naisia. Sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin kuuluvia on keskimäärin enemmän kuin muualla Suomessa, koska suuriin kaupunkeihin haudutaan vapaamman ilmapiirin takia. Erityistarpeet eivät poistu ikääntymisen myötä.

Vanhusneuvoston puolesta

Laura Varjokari
puheenjohtaja

Outi Paulig
sihteeri